

Reflectie op persoonlijke culture shock ervaringen

Je zou zeggen dat ik, na meer dan twaalf keer verhuisd te zijn in mijn leven, geen last meer zou hebben van *culture shock*. Ironisch genoeg beleefde ik mijn grootste en langste culture shock toen ik in Nederland aankwam. Zelfs na vier jaar, ken ik de taal nog steeds niet voldoende om me comfortabel te voelen in een alledaagse conversatie. Toen ik de speech las waarin de antropoloog Kalvero Oberg in 1954 de term ‘culture shock’ voor het eerst gebruikte, ben ik verbaasd dat ik nog niet in de herstelfase zit.

Geboren in Brunei uit Chinese ouders, verhuisde ik met mijn ouders naar Taiwan als peuter, waarna mijn broer en zus snel volgden. Die eerste verhuizing alleen al zou mij kwalificeren als een *Third Culture Kid* (TCK) of een *global nomad*: iemand die (als kind) langere tijd in één of meerdere andere culturen heeft doorgebracht, daardoor hun oorspronkelijke cultuur geïntegreerd hebben in die tweede en zich daarmee een derde cultuur aangemeten hebbend.

Op mijn zevende verhuisde mijn familie naar het Amerikaanse legerbasis-eiland Okinawa bij Japan, waar ik de volgende 11 jaar zou doorbrengen. Daar ging ik naar Amerikaanse scholen en woonde ik in een internationale wijk tussen vertalers en redacteurs. Ieder zomer ging ik terug naar Taiwan en leerde ik over mijn Chinese achtergrond. Ondanks dat ik geen Engels of Japans sprak, duurde mijn culture shock niet erg lang. Toen ik 16 was ik actief in drie culturen: thuis sprak ik Mandarijn en nam ik deel aan alle Chinese rituelen binnen mijn familie, op mijn middelbare school sprak ik Engels, en in mijn vrije tijd was ik toetsenist in een Okinawaas bandje.

Alhoewel ik op een Amerikaanse legerbasis opgegroeid was, bleek ik onvoorbereid op de culture shock die ik op de universiteit in North Carolina te verduren kreeg. In mijn eerste jaar schreef ik een stuk voor de universiteitskrant getiteld “Beautiful People”, waarmee ik mijn bevoorrechte medestudenten bedoelde. Ik beschreef mijn mislukte pogingen om me te integreren op de campus. Ik had niet de juiste kleding of schoenen, en zeker niet hun atletisch uiterlijk of sportauto's. Ook al had ik een Amerikaanse accent en werd ik behandeld als een *ABC* (American-born Chinese), ik begreep hun uitdrukkingen noch de manier waarop ze vroegen ‘How are you?’ zonder een antwoord te verwachten. Plotseling had ik moeite om goede punten te halen voor wat ooit mijn sterkste vakken waren: wiskunde en informatica.

Muziek en voedsel vormden de enige steun, en ik kwam negen kilo aan door een dieet van pizza en ijs terwijl ik me ophield in de ondergrondse piano oefenruimtes in plaats van mijn gezicht te laten zien op studentenfeesten.

Mijn redding dat eerste jaar was mijn deelname in activiteiten rond het *International House*, waar buitenlandse studenten in contact konden komen met Amerikaanse medestudenten die daadwerkelijk geïnteresseerd waren in mensen met een andere afkomst. Dit waren ook de studenten die wilden wonen en studeren in het buitenland. Ik besloot ook snel dat ik in het buitenland wilde studeren. Ik was blij verrast dat ik me in Montreal snel thuis voelde gedurende mijn derde jaar en hetzelfde gold voor mijn verblijf in Oxford in de daaropvolgende zomer. Daar tussendoor, trok ik met een rugzak door Europa en viel ik voor Londen.

Ik probeerde redenen te vinden om naar Londen te verhuizen. Als eerst ging ik studeren, daarna vond ik een baan. Elke keer dat ik werd teruggestuurd, bedacht ik iets anders om weer terug te komen. Wat mij aantrok in Londen was de diversiteit aan culturen. Het is een stad vol buitenlanders en buitenlandse accenten. Het leek alsof iedereen in St John Wood, waar ik enkele jaren woonde, Engels als tweede taal had. Als er een meerderheid is in een samenleving, voel ik mij een minderheid. Echter als de meerderheid bestaat uit een hoop minderheden, dan voel ik mij thuis. Dus wanneer de diversiteit het hoogst is, voel ik me het meest comfortabel. Het is dan ook niet gek dat ik me als een illegale immigrant voelde toen ik verhuisde van de stad Londen naar het dorp Bussum in 2004.

Culture shock heeft volgens mij niet alleen iets te maken met het verhuizen van het ene land naar een andere; het gaat om de verandering van een situatie. Dit geldt dus ook voor de overgang van universiteitsstudie naar voltijds werk, van alleenstaand naar getrouwd, van werknemer naar eigen baas, van het optreden als bemiddelaar tijdens een energie conferentie naar het geven van een optreden in een afgelegen dorp. Het is een kwestie van gewenning, net zoals het Nederlandse weer.

Anne Ku, Utrecht, 2 Juni 2008

<http://www.anneku.com/exam>

Vertaling:

Florian Duijsens, MAMA (Universiteit van Maastricht en New School New York) and Laura Duijssens, BA (Hogeschool voor de Kunst Utrecht)